

The relationship between family cohesion, academic support and academic resilience with connection to school and its components in secondary school students of Zabul County

Farkhondeh Ranjbar nouri *ranjbarfarkhondeh002@gmail.com*
Moheb Nouri

Abstract:

The aim of the present study was to investigate the relationship between family cohesion, academic support and academic resilience with the link with the school and its components (commitment, ability, belonging and belief in rules). The method of the present research is descriptive of the correlation type. The statistical population of this research consisted of all 11th grade high school students who were studying in the academic year 1402-1403. From this community, 300 people were selected by multi-stage random sampling method. To measure the research variables, Samani's family cohesion scale, Sands and Plunkett's academic support scale, Samuels' academic resilience questionnaire, and the Brown and Evans school connection scale were used. The data of the research were analyzed using Canonical correlation coefficient and multiple regression analysis using two entry and stepwise methods. The results showed that between the linear combination of family cohesion, academic support components (support from peers, father, mother and teacher) and academic resilience components (future orientation, communication skills and problem-oriented/positivity) with the components of connection with school (commitment, ability, belonging and belief in rules) in students, there is a significant relationship and the set of predictor variables have the ability to predict the criterion variables in this research. Also, the results of the stepwise regression analysis showed that the total predictor variables were 0.41, 0.20, 0.24, 0.36, and 0.26 percent of the components of commitment, ability, belonging, and belief, respectively. The rules and variables explain the connection with the school, which is significant at the $P = 0.001$ level.

Keywords: Family cohesion, academic support, academic resilience, connection with school

رابطه انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه و

مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان متوسطه شهرستان زابل

فرخنده رنجبر نوری^۱

محب نوری^۲

صص ۸۳-۶۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۲/۱۹

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه و مؤلفه‌های آن (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) بود. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان پایه یازدهم متوسطه که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل داد. از این جامعه، تعداد ۳۵۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای سنجش متغیرهای پژوهش از مقیاس انسجام خانواده سامانی، مقیاس حمایت تحصیلی ساندز و پلانکت، پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی ساموئلز و مقیاس پیوند با مدرسه براون و ایوانز استفاده شد. داده‌های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی کانی و تحلیل رگرسیون چندگانه به دو روش ورود و گام به گام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد که بین ترکیب خطی انسجام خانواده، مؤلفه‌های حمایت تحصیلی (حمایت از سوی همسالان، پدر، مادر و معلم) و مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی (جهت‌گیری آینده، مهارت‌های ارتباطی و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری) با مؤلفه‌های پیوند با مدرسه (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) در دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد و مجموعه متغیرهای پیش‌بین قابلیت پیش‌بینی متغیرهای ملاک در این پژوهش را دارند. همچنین، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون به روش گام به گام نشان داد که مجموع متغیرهای پیش‌بین به ترتیب ۰/۴۱، ۰/۲۵، ۰/۲۴، ۰/۳۶، و ۰/۲۶ درصد از مؤلفه‌های تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد و متغیر پیوند با مدرسه را تبیین می‌کنند که در سطح $P=0/001$ معنی‌دار است.

کلیدواژه‌ها: انسجام خانواده، حمایت تحصیلی، تاب‌آوری تحصیلی، پیوند با مدرسه

۱ کارشناسی ارشد، علوم تربیتی، گرایش آموزش ابتدایی، تربیت معلم رسالت، زاهدان، ایران
۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، امور تربیتی گرایش متوسطه، تربیت معلم مطهری، زاهدان، ایران

مقدمه

نوجوانان سراسر دنیا تقریباً یک چهارم اوقات زندگی‌شان را در مدارس و کلاس درس می‌گذرانند و این باعث می‌شود که مدرسه به یک بافت بالقوه قوی برای تأثیر گذاشتن روی نوجوانان تبدیل شود و روابط ایجاد شده در کلاس درس با معلمان و گروه همسالان می‌تواند تأثیر زیادی روی زندگی نوجوانان بویژه با توجه به پیامدهای اجتماعی و تحصیلی آن‌ها داشته باشد (کوهن، مک کاب، مایکلی و پیکرال^۱، ۲۰۰۹). طی سال‌های اخیر، پژوهشگران زیادی در زمینه‌های آموزش و سلامت دریافته‌اند که پیوند اجتماعی و روان‌شناختی با مدرسه یک عامل محافظتی و رشدی برای تمام نوجوانان است (ماپفامو و موکنا^۲، ۲۰۱۳). دانش‌آموزانی که احساس می‌کنند مورد مراقبت قرار می‌گیرند و به مدرسه خود تعلق دارند، در مدرسه موفق‌تر هستند و رفتارهای مشکل‌زای کمتری داخل و خارج از مدرسه دارند (براون و ایوانز^۳، ۲۰۰۲). این مفهوم به بهترین شکل به وسیله سازه پیوند با مدرسه^۴ توصیف می‌شود که پیش‌بین‌نیرومندی برای پیامدهای تحصیلی و اجتماعی تلقی می‌شود (ویتلاک^۵، ۲۰۰۶).

پیوند با مدرسه اشاره به ارتباطاتی دارد که فرد با مدرسه و دیگر جنبه‌های زندگی تحصیلی دارد. این سازه بازنمایی از حس دلبستگی و تعهد دانش‌آموز نسبت به مدرسه است و در برگیرنده تجربه‌های دانش‌آموز از مورد توجه قرار گرفتن در مدرسه و داشتن حس نزدیکی به کارکنان و محیط مدرسه است (مادوکس و پرینز^۶، ۲۰۰۳). اولسنر، لیبولد و گرینبرگ^۷ (۲۰۱۰) پیوند با مدرسه را شامل مشارکت در مدرسه، تعهد به ارزش‌ها و باور نسبت به مدرسه تعریف کرده‌اند. زمانی که استانداردهای تحصیلی بالایی همراه با حمایت بالای معلم وجود داشته باشد و جوی که در آن روابط دانش‌آموز-بزرگسال مثبت باشد و یک بافت فیزیکی و اجتماعی امنی احساس شود، حس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان ایجاد می‌شود (ماکینگامبی^۸، ۲۰۱۲). بنابراین، مدارس باید آنچه را در توان دارند انجام دهند تا محیط مناسبی که باعث افزایش پیوند دانش‌آموزان به مدرسه شده، ایجاد شود و این محیط باید سالم، امن، حمایت‌کننده، مناسب و مطلوب باشد.

عوامل برون فردی و درون فردی متعددی می‌تواند روی پیوند با مدرسه نقش داشته باشد. از جمله عواملی برون فردی که بسیار روی آن تأکید شده، انسجام خانواده^۹ است. خانواده، اساسی‌ترین نهاد جامعه‌پذیری کودکان به ویژه در سال‌های حساس اولیه زندگی است. اگر دانش‌آموز نتواند در نظام خانواده سرمایه‌های اجتماعی و ارتباطی را رشد دهد، ممکن است نتواند از پیوند با مدرسه سود چندانی ببرد و اگر چه ممکن است فکر کند معلمان و دیگر دانش‌آموزان به او اهمیت می‌دهند، اما قادر نخواهد بود این منابع را به عنوان عامل‌هایی در دستیابی به موفقیت و یا اجتناب از رفتارهای پر خطر مورد استفاده قرار دهد (استانتون-سالازار^{۱۰}، ۲۰۰۱). انسجام خانواده یکی از مؤلفه‌های کارکرد خانواده است و می‌توان آن را به عنوان پیوند عاطفی بین اعضاء خانواده و حدی از استقلال فردی که شخص در سیستم خانواده تجربه می‌کند، تعریف کرد که سطحی از همبستگی بین اعضاء خانواده را نشان می‌دهد (السون، روسل و اسپرینکل^{۱۱}، ۱۹۷۹). خانواده، به ویژه خانواده منسجم نقش مهمی در سازگاری نوجوانان ایفا می‌کند. پژوهش‌ها حاکی از آن است که کودکان متعلق به خانواده منسجم، توانایی خود را در تحقق بخشیدن به اهدافشان باور دارند، حمایت بین فردی بیشتری را ادراک می‌کنند و علاوه بر حس امنیت، عزت نفس بالاتری دارند. نوجوانان متعلق به خانواده منسجم رضایت از زندگی بیشتر، اثربخشی مثبت و جامعه‌پذیری بیشتری نشان خواهند داد، در حالی که کودکان متعلق به خانواده آشفته بیشتر مستعد پرخاشگری و

^۱. Cohen, McCabe, Michelli & Pickeral

^۲. Mapfumo & Muchena

^۳. Brown & Iwanz

^۴. School connectedness

^۵. Whitelock

^۶. Maddox & Prinz

^۷. Oelsener, Lippold & Greenberg

^۸. Machingambi

^۹. family cohesion

^{۱۰}. Stanton-Salazar

^{۱۱}. Olson, Russell & Sprenkle

ستیزه‌جویی هستند (موریرا، فرونتینی، بولینجر و کاناوارو^۱، ۲۰۱۴). در بررسی رابطه انسجام خانواده و پیوند با مدرسه با میانجی‌گری نقش امنیت و اهداف پیشرفت نتایج پژوهش کوین، وان، کیو و چان^۲ (۲۰۱۵) نشان داد که بین انسجام خانواده و احساس تعلق و پیوند با مدرسه با میانجی‌گری امنیت بین‌فردی و اهداف تسلط رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از پژوهش آنونزیانا، هوگو، فاو و لیدل^۳ (۲۰۰۶) نیز نشان داد که هم انسجام خانواده و هم کنترل والدینی تعهد به مدرسه را پیش بینی می‌کند. اختلاف معنادار حائز اهمیتی از نظر جنسیت نیز نشان داده شد. برای پسرها، رابطه بین انسجام خانواده و تعهد به مدرسه در صورتی که کنترل والدینی بالا باشد، قوی‌تر است. در حالی که برای دخترها، تأثیرات انسجام خانواده و تعهد به مدرسه بیشتر بود: دخترها هم با انسجام خانوادگی بالا و هم کنترل والدینی بالا با احتمال بیشتری نسبت به مدرسه تعهد داشتند. از دیگر عوامل برون فردی مؤثر بر پیوند با مدرسه می‌توان به حمایت تحصیلی^۴ از سوی والدین، معلمان و همسالان اشاره کرد. باور نوجوان و کودکان در باره خود و توانایی‌شان از طریق ادراک آن‌ها از میزان حمایت و مراقبت بزرگسالان در زندگی‌شان شکل می‌گیرد (بلوم^۵، ۲۰۰۵). کودکان و نوجوانانی که احساس می‌کنند بزرگسالان مهم در زندگی‌شان از آن‌ها حمایت می‌کنند احتمالاً بیشتر در مدرسه و یادگیری‌شان درگیر می‌شوند (کرونینگر و لی^۶، ۲۰۰۱) ویتزل، باتل، شانون، روسل و لونی^۷ (۲۰۱۰) در باره منبع حمایت تحصیلی دانش‌آموزان معتقدند: موضوع حمایت تحصیلی از دانش‌آموزان یک موضوع چند بُعدی است. نقش معلم-دانش‌آموز، معلم-والدین و والدین-همسالان، از حمایت تحصیلی ترکیب‌هایی فراهم می‌نماید که هر یک به تنهایی و در ارتباط با یکدیگر، نقش مهمی در کیفیت و کمیّت فعالیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان و ارتباط آن‌ها با مدرسه ایفا می‌کنند.

علاوه بر عوامل برون فردی مرتبط با پیوند با مدرسه می‌توان به متغیرهای خاص فردی برخاسته از عوامل محیطی و وراثتی که زمینه‌ساز تفاوت‌های فردی می‌باشند، نیز اشاره کرد (رضایی شریف، قاضی طباطبایی، حجازی و اژه‌ای، ۱۳۹۱). سازگاری با خود و محیط برای هر موجودی یک ضرورت حیاتی به شمار می‌رود. تلاش روزمره همه آدمیان نیز عموماً بر محور همین سازگاری دور می‌زند. ورود به مدرسه نیز به نوبه خود مستلزم مواجهه با شرایط متغیر جدیدی است که سازگاری با آن نیازمند کسب ویژگی‌ها و عوامل مختلفی است؛ از جمله این عوامل می‌توان نقش الگودهی والدین، نوع ارتباط خانواده و ویژگی‌های شخصیتی مانند تاب‌آوری را که باعث سازگاری با عوامل استرس‌زا می‌شود، نام برد. پژوهش‌ها، تاب‌آوری تحصیلی^۸ را به عنوان یکی از ویژگی‌های فردی تأثیرگذار بر پیوند با مدرسه کمتر مورد بررسی قرار داده‌اند. روان‌شناسی تربیتی حوزه محدودتری از تاب‌آوری را با عنوان تاب‌آوری تحصیلی ارائه کرده است که به عنوان توانایی دانش‌آموزان برای برخورد مؤثر و کارآمد با موانع و چالش‌ها و فشار در مدارس در طول زمان تعریف می‌شود (فالون^۹، ۲۰۱۰). تاب‌آوری تحصیلی عامل مهمی در بهبود التزام و تعهد به مدرسه دانش‌آموزان محسوب می‌شود. تاب‌آوری تحصیلی، توانایی رؤیاری دانش‌آموزان با مشکلات مزمن و مقطعی است که این مشکلات موجب کاهش تعهد و التزام به مدرسه، ترک تحصیل و افت تحصیلی می‌گردد (مارتین و مارش، ۲۰۰۹). طبق بررسی‌های استبان و سانچزمارتی (۲۰۱۴)، به نقل از شریف موسوی، (۱۳۹۴) دانش‌آموزانی که تاب‌آوری بالایی در برابر مشکلات تحصیلی از خود نشان می‌دهند، تعهد و التزام بیشتری به محیط مدرسه، مواد درسی و محیط یادگیری داشته و در نتیجه به موفقیت‌های تحصیلی بیشتری دست می‌یابند. با توجه به آنچه گفته شد، درک فرآیند تغییرات پیوند با مدرسه، علل و پیامدهای آن، ما را در درک مکانیسم‌هایی که باعث تقویت پیوند با مدرسه می‌شوند، کمک می‌کند و می‌تواند ما را در مداخلات مدرسه محور یاری دهد. در مجموع پژوهشگر با برداشت از یافته‌های پیشین و چارچوب‌های نظری در باره سازه پیوند

^۱. Moreira, Frontini, Bolinger & Canavaro

^۲. Qin, Wan, Qu & Chen

^۳. Annunziata, Hogue, Faw & Liddle

^۴. academic support

^۵. Blum

^۶. Croninger & Lee

^۷. Wenzel, Battle, Shannon, Russel & Looney

^۸. academic resilience

^۹. Fallon

با مدرسه قصد دارد به این سؤال پاسخ دهد که آیا بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه رابطه وجود دارد؟ در این پژوهش انسجام خانواده، مؤلفه‌های حمایت تحصیلی و مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی به عنوان پیش‌بینندهای پیوند با مدرسه در نظر گرفته شده است و پژوهشگر درصدد است تا رابطه بین متغیرهای انسجام خانواده، مؤلفه‌های حمایت تحصیلی و مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی را با پیوند با مدرسه و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان پسر پایه یازدهم متوسطه زابل بررسی نماید.

هدف پژوهش

تعیین رابطه انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان پسر پایه یازدهم متوسطه شهرستان زابل

فرضیه‌های پژوهش

- ۱) بین ترکیب خطی انسجام خانواده، مؤلفه‌های حمایت تحصیلی (حمایت از سوی همسالان، پدر، مادر، معلم) و مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی (جهت‌گیری آینده، مهارت‌های ارتباطی و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری) با مؤلفه‌های پیوند با مدرسه (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) رابطه‌ی کانی وجود دارد.
- ۲) انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه رابطه‌ی چندگانه دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است که در آن برای بررسی ارتباط ساده متغیرهای مستقل با وابسته، از روش همبستگی پیرسون و جهت بررسی ارتباط چندگانه، روش همبستگی کانی و رگرسیون چندگانه به کار برده شد.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش را تمام دانش‌آموزان پسر پایه یازدهم متوسطه شهرستان زابل که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل داد. از این جامعه، تعداد ۳۵۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. به این صورت که از بین تمامی دبیرستان‌های پسرانه آموزش و پرورش شهرستان زابل ۵ دبیرستان پسرانه به صورت تصادفی انتخاب و سپس از هر دبیرستان ۳ کلاس و از هر کلاس تعدادی دانش‌آموز انتخاب شدند و در نهایت ۳۵۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند.

ابزارهای پژوهش

در این پژوهش به منظور گردآوری اطلاعات و داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شده است:

- مقیاس پیوند با مدرسه براون و ایوانز (۲۰۰۲)
- مقیاس انسجام خانواده سامانی (۱۳۸۱)
- مقیاس حمایت تحصیلی ساندرز و پلانکت (۲۰۰۵)
- پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی ساموئلز (۲۰۰۴)

مقیاس پیوند با مدرسه ساخته براون و ایوانز (۲۰۰۲): برای سنجش متغیر پیوند با مدرسه از مقیاس پیوند با مدرسه ساخته براون و ایوانز (۲۰۰۲) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۱۶ ماده است که بر اساس یک مقیاس چهار درجه‌ای، از کاملاً مخالفم (۱) مخالفم (۲) موافقم (۳) و کاملاً موافقم (۴) درجه‌بندی شده است. کمترین نمره در این پرسشنامه ۱۶ و بیشترین نمره آن ۶۴ می‌باشد. نمره بالاتر، در این مقیاس نشان دهنده پیوند با مدرسه بالاتر است. این پرسشنامه متشکل از چهار خرده مقیاس، یعنی تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد است. مؤلفه تعهد با ماده‌های

۱، ۲، ۳، ۴، مؤلفه توان با ماده‌های ۵، ۶، ۷ و ۸، مؤلفه تعلق با ماده‌های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ و مؤلفه باور به قواعد با ماده‌های ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶ سنجیده می‌شوند. براون و ایوانز (۲۰۰۲) ضریب پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۶ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر نیز برای تعیین پایایی مقیاس پیوند با مدرسه از روش ضریب آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن-براون استفاده شد. ضریب پایایی درونی مقیاس کلی به روش ضریب آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن-براون به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۳ محاسبه شد. همچنین ضرایب آلفا برای خرده مقیاس‌های تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۷۸، ۰/۶۹ و ۰/۵۹؛ محاسبه شد. و ضرایب به روش تنصیف اسپیرمن-براون برای خرده مقیاس‌های تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد به ترتیب ۰/۶۵، ۰/۷۳، ۰/۶۷ و ۰/۶۰ به دست آمده است. روایی سازه این مقیاس در پژوهش‌های بسیاری به اثبات رسیده است. در پژوهش براون و ایوانز (۲۰۰۲) ساختار عاملی این پرسشنامه، با به کارگیری روش تحلیل عاملی، مورد تأیید قرار گرفته است. در پژوهش سمووی (۱۳۹۱) به منظور تعیین روایی مقیاس پیوند با مدرسه (براون و ایوانز، ۲۰۰۲) یک تحلیل عامل تأییدی روی ماده‌های این مقیاس انجام شد که در اجرای تحلیل عامل تأییدی مقیاس پیوند با مدرسه همه ماده‌ها بار عاملی معناداری با عامل مربوط به خود داشتند، یعنی تمام ضرایب عاملی بالای ۰/۴۰ بودند ($p < 0/001$). در پژوهش حاضر روایی این پرسشنامه از طریق همبستگی هر ماده با نمره کل بین ۰/۴۸ تا ۰/۶۳ به دست آمد که در سطح $p < 0/01$ معنی‌دار می‌باشد به طوری که در اجرای تحلیل عاملی از نوع تأییدی مقیاس پیوند با مدرسه، بیشترین بار عاملی مربوط به ماده ۱۱ (۰/۶۳) و کمترین بار عاملی مربوط به ماده ۹ (۰/۴۸) می‌باشد.

مقیاس انسجام خانواده: سامانی (۱۳۸۱) این مقیاس را بر پایه بررسی متون موجود و با الهام از الگوی ترکیبی آلسون (۱۹۹۹) ساخته است. این مقیاس دارای ۲۸ ماده است که از طریق آن می‌توان به میزان انسجام خانوادگی پی برد و همبستگی بین افراد خانواده را که مهم‌ترین رکن ایجاد کننده انسجام خانوادگی است، تعیین نمود. این مقیاس از طریق فرزندان در خانواده پاسخ داده می‌شود و در تمامی موقعیت‌های مشاوره‌ای و پژوهشی، از کاربرد وسیعی برخوردار می‌باشد. این مقیاس بر اساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای کاملاً مخالفم (۱) مخالفم (۲) نه موافقم نه مخالف (۳) موافقم (۴) و کاملاً موافقم (۵) می‌باشد. ضریب پایایی این مقیاس به روش بازآزمایی ۰/۹۰ و به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش شده است (سامانی، ۱۳۸۱). همچنین، پایایی این پرسشنامه توسط جمشیدی، رزمی، حقیقت و سامانی (۱۳۸۷) با روش آزمون ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمده است. در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی از روش ضریب آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن-براون استفاده شده است که به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۵ به دست آمد. در پژوهش زارع و سامانی (۱۳۸۷) برای برآورد روایی از روش همسانی درونی استفاده شد. بدین صورت که ضریب همسانی درونی آزمون از طریق محاسبه ضریب همبستگی هر گویه با نمره کل به مقدار ۰/۶۸ برای این مقیاس به دست آمد و تمام ضرایب معنادار بودند. بنابراین، نتایج آن‌ها بیانگر روایی و پایایی مطلوب این مقیاس بود. در پژوهش حاضر روایی این پرسشنامه از طریق همبستگی هر ماده با نمره کل بین ۰/۵۱ تا ۰/۷۳ به دست آمد که در سطح $p < 0/01$ معنی‌دار می‌باشد. به طوری که در اجرای تحلیل عاملی از نوع تأییدی مقیاس انسجام خانواده، بیشترین بار عاملی مربوط به ماده ۱۳ (۰/۷۳) و کمترین بار عاملی مربوط به ماده ۲۱ (۰/۵۱) می‌باشد.

مقیاس حمایت تحصیلی: این مقیاس حمایت تحصیلی توسط ساندز و پلانکت (۲۰۰۵) ساخته شده است که از ۲۴ ماده و ۴ خرده مقیاس حمایت تحصیلی از سوی همسالان (۶ ماده)، حمایت تحصیلی از سوی پدر (۶ ماده)، حمایت تحصیلی از سوی مادر (۶ ماده) و حمایت تحصیلی از سوی معلم (۶ ماده) تشکیل شده است که به منظور ارزیابی حمایت تحصیلی به کار می‌رود. این مقیاس به صورت طیف لیکرت ۴ درجه‌ای می‌باشد که برای گزینه‌های «کاملاً مخالفم»، «مخالفم»، «موافقم» و «کاملاً موافقم» به ترتیب نمره‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ در نظر گرفته می‌شود. ساندز و پلانکت (۲۰۰۵) همسانی درونی خرده مقیاس‌های این ابزار را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸۹ تا ۰/۹۳ گزارش نموده‌اند. در پژوهش حاضر، پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های حمایت تحصیلی از سوی مادر، حمایت

۱. Olson

۲. Sands & Plunkett

تحصیلی از سوی پدر، حمایت تحصیلی از سوی معلم و حمایت تحصیلی از سوی همسالان، به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۸۹، ۰/۷۷، ۰/۷۸؛ و ضرایب به روش تنصیف اسپیرمن-براون برای خرده مقیاس‌های حمایت تحصیلی از سوی مادر، حمایت تحصیلی از سوی پدر، حمایت تحصیلی از سوی معلم و حمایت تحصیلی از سوی همسالان، به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۵، ۰/۷۴، ۰/۷۶؛ به دست آمده است، که پایایی نسبتاً خوبی جهت اندازه‌گیری متغیر حمایت تحصیلی است. نتایج روایی سنجی این مقیاس نشان داد که مقیاس حمایت تحصیلی ساندز و پلانکت (۲۰۰۵) از روایی مطلوبی جهت استفاده در ایران برخوردار است. به منظور بررسی روایی همگرایی مقیاس حمایت تحصیلی، ضریب همبستگی عملکرد تحصیلی (معدل کل) با نمره‌های مربوط به حمایت تحصیلی از سوی مادر، پدر، معلم، همسالان و نمره کل به دست آمد که به ترتیب برابر با ۰/۴۹، ۰/۴۸، ۰/۴۴، ۰/۴۳ و ۰/۴۹ بود که تمام ضرایب در سطح $P < 0/05$ معنادار بود (سامانی و جعفری، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر، روایی این پرسشنامه از طریق همبستگی هر خرده مقیاس با نمره کل بین ۰/۶۷ تا ۰/۸۲ به دست آمد که در سطح $P < 0/01$ معنی‌دار می‌باشد.

پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی: پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی سامونلز^۱ (ARI) توسط سامونلز در سال ۲۰۰۴ ساخته شد و در دو مطالعه، مناسب بودن آن تأیید شد. سپس با گسترش مطالعه در سال ۲۰۰۹ و با همکاری وود به چاپ رسید. نسخه اصلی این پرسشنامه ۴۰ ماده را شامل می‌شود. در ایران، این پرسشنامه توسط سلطانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۲) هنجاریابی شد. در نسخه ایرانی تعداد ماده‌های این پرسشنامه به ۲۹ ماده تقلیل یافته است. در پژوهش آن‌ها برای این پرسشنامه سه عامل با عناوین مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری تأیید شدند. این پرسشنامه روی یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای که به صورت کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲، نه موافقم و نه مخالفم=۳، موافقم=۴ و کاملاً موافقم=۵ نمره‌گذاری شد. در این پرسشنامه ماده‌های ۴، ۵، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۲۳، ۲۷، ۲۸، ۲۹ به صورت معکوس به صورت کاملاً مخالفم=۵، مخالفم=۴، نه موافقم و نه مخالفم=۳، موافقم=۲، کاملاً موافقم=۱ نمره‌گذاری می‌شوند. سامونلز (۲۰۰۴) پایایی نسخه ۴۰ ماده‌ای این پرسشنامه را محاسبه نمود. وی جهت برآورد این پایایی از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده کرد و مقدار آن را در حدود ۰/۸۹ برآورد نمود. در پژوهش حاضر، ضرایب پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۶۲، ۰/۶۷؛ و ضرایب به روش تنصیف اسپیرمن-براون برای خرده مقیاس‌های مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۶۱، ۰/۶۲؛ به دست آمده است، که پایایی نسبتاً خوبی جهت اندازه‌گیری متغیر تاب‌آوری تحصیلی است. روایی سازه این پرسشنامه در پژوهش سامونلز (۲۰۰۴) مطلوب ارزیابی شد. در پژوهش سلطانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۲) برای دستیابی به ساختار سه عاملی تحلیل مؤلفه‌های اصلی با روش چرخش واریماکس انجام شد و ۱۱ ماده به علت بار عاملی کمتر از ۰/۳ و یا به دلیل بار معنادار و مساوی روی بیش از یک عامل حذف شدند. بنابراین، در پژوهش سلطانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۲) به منظور انجام روایی محتوایی و تأیید تطابق فرهنگی ماده‌ها از ۴۰ مورد به ۲۹ مورد در جامعه ایرانی تقلیل یافته است. در پژوهش حاضر روایی این پرسشنامه از طریق همبستگی هر خرده مقیاس با نمره کل بین ۰/۶۶ تا ۰/۷۸ به دست آمد که در سطح $P < 0/01$ معنی‌دار می‌باشد که نشان می‌دهد ضرایب روایی قابل قبول و بالایی را تشکیل می‌دهند. یعنی این آزمون از روایی لازم برخوردار است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های کمی حاصل از انجام این تحقیق، با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (نظیر میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین نمره) برای توصیف و تحلیل مقدماتی داده‌ها و در سطح استنباطی نیز از همبستگی کانی برای تحلیل فرضیه‌های پژوهش استفاده شده است. داده‌ها نیز با استفاده از نرم افزار آماری SPSS تحلیل شد.

۱. Samuels

یافته‌های پژوهش

الف: یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی این پژوهش شامل شاخص‌های آماری مانند میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین نمره آزمودنی‌ها در متغیرهای مورد مطالعه می‌باشند که در جدول (۱) ارائه شده‌اند.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین نمره‌های آزمودنی‌ها در متغیر انسجام خانواده، حمایت تحصیلی، تاب‌آوری تحصیلی و پیوند با مدرسه و خرده مقیاس - های آن‌ها

بیشترین	کمترین	انحراف معیار	میانگین	شاخص‌های آماری متغیرها
۱۴۰	۵۲	۱۰/۱۷	۸۹/۸۸	انسجام خانواده
۲۰	۶	۴/۶۷	۱۶/۱۶	حمایت تحصیلی از سوی همسالان
۲۴	۶	۴/۲۹	۱۹/۲۰	حمایت تحصیلی از سوی پدر
۲۴	۶	۳/۵۴	۲۰/۷۴	حمایت تحصیلی از سوی مادر
۲۴	۶	۵/۲۹	۱۶/۶۲	حمایت تحصیلی از سوی معلم
۴۵	۱۶	۵/۰۴	۳۳/۱۹	جهت‌گیری آینده
۶۵	۲۱	۷/۹۳	۵۰/۱۹	مهارت‌های ارتباطی
۳۰	۹	۴	۲۲/۰۲	مسئله‌محوری/مثبت‌نگری
۶۴	۲۲	۷/۱۴	۴۳/۲۸	پیوند با مدرسه
۱۶	۴	۲/۴۷	۱۱/۲۶	تعهد
۱۶	۴	۲/۶۳	۹/۴۸	توان
۱۶	۵	۲/۰۴	۱۱/۰۸	تعلق
۱۶	۴	۲/۲۴	۱۱/۴۶	باور به قواعد

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار در متغیر انسجام خانواده، در نمونه مورد مطالعه به ترتیب ۸۹/۸۸ و ۱۰/۱۷ می‌باشند. میانگین و انحراف معیار در خرده مقیاس‌های حمایت تحصیلی از سوی همسالان، حمایت تحصیلی از سوی پدر، حمایت تحصیلی از سوی مادر و حمایت تحصیلی از سوی معلم به ترتیب ۱۶/۱۶، ۴/۶۷، ۱۹/۲۰، ۴/۲۹، ۲۰/۷۴، ۳/۵۴، ۱۶/۶۲، ۵/۲۹ و در خرده مقیاس‌های جهت‌گیری آینده، مهارت‌های ارتباطی و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری به ترتیب ۳۳/۱۹، ۵۰/۱۹، ۵/۰۴، ۷/۹۳، ۲۲/۰۲ و در خرده مقیاس‌های تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد به ترتیب ۱۱/۲۶، ۹/۴۸، ۲/۴۷، ۱۱/۰۸، ۲/۰۴، ۱۱/۴۶، ۲/۲۴ و میانگین و انحراف معیار در متغیر پیوند با مدرسه با نمره کل، به ترتیب ۴۳/۲۸ و ۷/۱۴ می‌باشند.

ب: یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش

پژوهش حاضر، شامل فرضیه‌های زیر است که هر فرضیه همراه با نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل آن در این بخش ارائه می‌گردد. در ابتدا جدول ضرایب همبستگی مربوط به متغیرهای پژوهش ارائه شده است. جدول (۲) ضرایب همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی مربوط به متغیرهای پیش‌بین و ملاک در دانش‌آموزان

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

												انسجام خانواده	۱
											۰/۷۷**	حمایت تحصیلی از سوی همسالان	۲
											۰/۷۱**	حمایت تحصیلی از سوی پدر	۳
											۰/۱۷**	حمایت تحصیلی از سوی مادر	۴
											۰/۸۰**	حمایت تحصیلی از سوی معلم	۵
											۰/۲۶**	جهت‌گیری آینده	۶
											۰/۲۹**	مهارت‌های ارتباطی	۷
											۰/۳۱**	مسئله محوری/مثبت‌نگری	۸
											۰/۲۹**	تعهد	۹
											۰/۲۰**	توان	۱۰
											۰/۲۹**	تعلق	۱۱
											۰/۲۱**	باور	۱۲

$P < 0.01^*$

$P < 0.05^{**}$

فرضیه ۱- بین ترکیب خطی انسجام خانواده، مؤلفه‌های حمایت تحصیلی (حمایت از سوی همسالان، پدر، مادر، معلم) و مؤلفه‌های تاب‌آوری تحصیلی (جهت‌گیری آینده، مهارت‌های ارتباطی و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری) با مؤلفه‌های پیوند با مدرسه (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) در دانش‌آموزان رابطه چند متغیری (کاننی) وجود دارد.

اولین مرحله در تحلیل همبستگی کاننی ارزیابی مدل کاننی می‌باشد. رایج‌ترین آزمون معنی‌داری، آزمون معنی‌داری F است. معمولاً برای ارزیابی معنی‌داری از آزمون‌های لمبدای ویلکز^۱، هتلینگ^۲، پیلای^۳ و بزرگ‌ترین ریشه روی^۴ استفاده می‌شود. جدول (۳) آزمون‌های معنی‌داری برای مدل کامل همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین (انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی همسالان، پدر، مادر، معلم، جهت‌گیری آینده، مهارت‌های ارتباطی و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری) با مؤلفه‌های پیوند با مدرسه (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) را در دانش‌آموزان نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتایج تحلیل مدل همبستگی کاننی برای متغیرهای انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی همسالان، پدر، مادر، معلم، جهت‌گیری آینده، مهارت‌های ارتباطی و مسئله محوری/مثبت‌نگری با مؤلفه‌های تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد در دانش‌آموزان

نام آزمون	ارزش	F	df _۱	df _۲	سطح معنی‌داری (P)
آزمون پیلایی	۰/۳۵	۳/۴۵	۱۲	۳۰۹	۰/۰۰۱
آزمون هتلینگ	۰/۴۷	۳/۴۶	۱۲	۲۹۹	۰/۰۰۱
آزمون لمبدای ویلکز	۰/۶۶	۳/۷۳	۱۲	۲۶۱	۰/۰۰۱

۱. Wilk's Lambda
 ۲. Hotelling's Trace
 ۳. Pillai's Trace
 ۴. Roy's Largest Root

-	-	-	-	۰/۲۹	آزمون بزرگترین ریشه روی
---	---	---	---	------	-------------------------

همان طور که از جدول (۳) مشاهده می شود، مقدار لمبدای ویلکز $۰/۶۶$ ($F=۳/۷۳$ $P=۰/۰۰۱$) می باشد. به این معنی که بین دو دسته متغیر رابطه معنی داری وجود دارد. لمبدای ویلکز نشان دهنده واریانس است که مدل تبیین نمی کند، در نتیجه اندازه اثر مساوی با $۱-\lambda$ که نشان دهنده مقدار واریانس مشترک بین دو دسته متغیر است که مدل می تواند آن را تبیین کند. به عبارتی مدل به دست آمده در این پژوهش $۰/۳۴$ درصد از متغیرهای پیش بین مؤلفه های پیوند با مدرسه (توان، تعهد، باور به قواعد و تعلق) را تبیین می کند.

دومین مرحله در همبستگی کانی تعیین تعداد بُعدهای لازم برای درک ارتباط بین مجموعه متغیرهای پیش بین و مجموعه متغیرهای ملاک می باشد. از لحاظ نظری، تعداد متغیرها یا بُعدهای کانی برابر با تعداد مجموعه کوچکتر (متغیرهای ملاک) می باشد و لزوماً همه آنها معنی دار نمی باشند (به نقل از رضانی، ۱۳۸۹). جدول (۴) بُعدهای کانی برای متغیرهای پیش بین و ملاک را در دانش آموزان نشان می دهد.

جدول ۴. بُعدهای کانی برای متغیرهای پیش بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی همسال، پدر، مادر و معلم، جهت گیری آینده، مهارت های ارتباطی و مسئله محوری/مثبت نگری با مؤلفه های تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد در دانش آموزان

بُعدها	همبستگی کانی	مجذور همبستگی کانی	لمبدای ویلکز	نسبت F	df _۱	df _۲	سطح معنی داری (P)
۱	۰/۵۹	۰/۳۴	۰/۶۶	۳/۷۳	۱۲	۲۶۱	۰/۰۰۱
۲	۰/۴۸	۰/۲۳	۰/۷۸	۲/۱۳	۶	۲۰۴	۰/۰۰۱
۳	۰/۱۶	۰/۰۲۵	۰/۹۳	۰/۹۵	۴	۱۸۶	۰/۶۶
۴	۰/۱۰	۰/۰۱	۰/۹۸	۰/۵۷	۲	۱۰۳	۰/۵۶

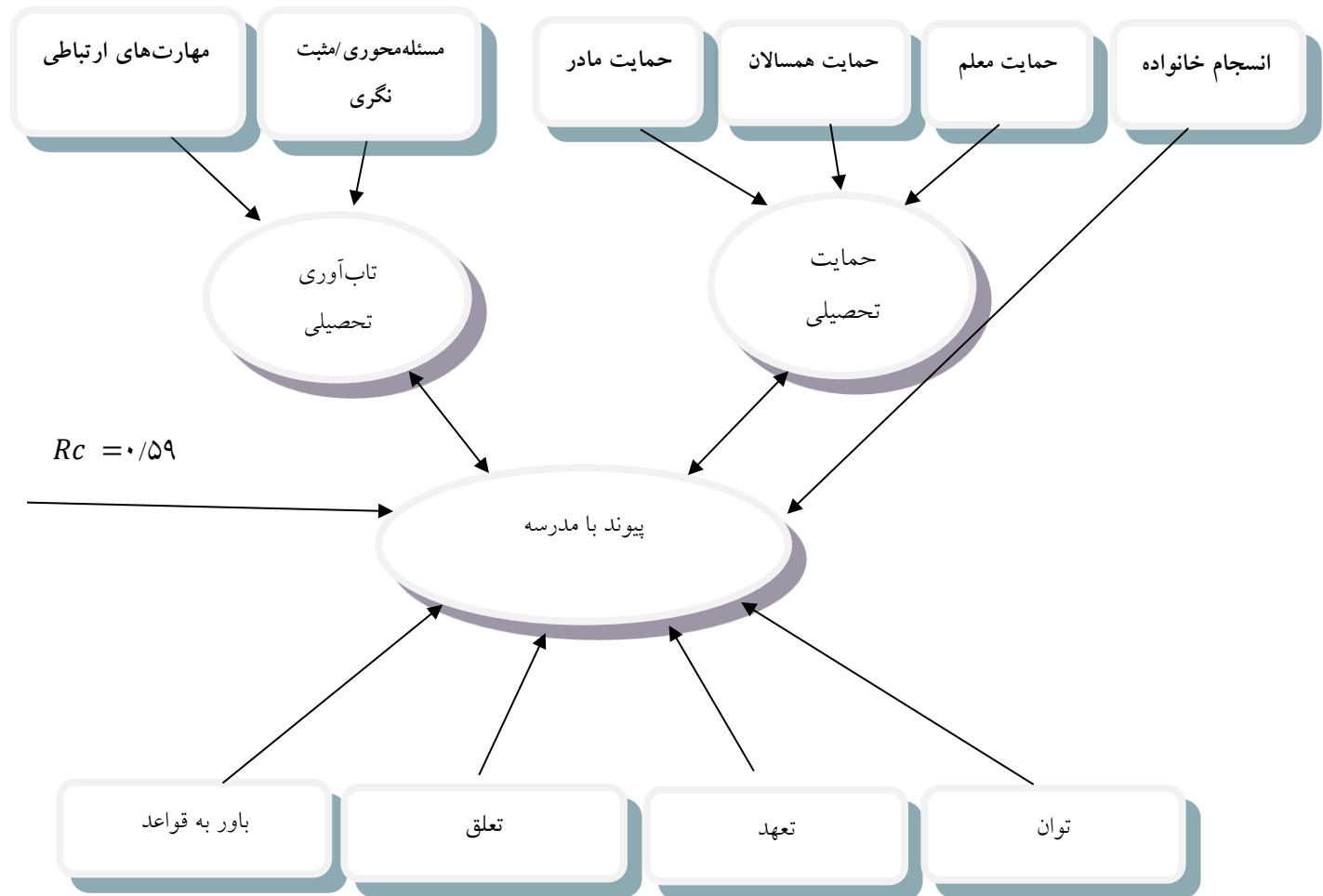
همان طور که از جدول (۴) مشاهده می شود تعداد بُعدهای کانی برابر ۴ می باشد که همانند مجموعه کوچکتر (۴ متغیر ملاک) است. در بُعد اول ($F=۳/۷۳$ ، $P=۰/۰۰۱$) و بُعد دوم ($F=۲/۱۳$ ، $P=۰/۰۰۱$) معنی دار می باشند و در بُعد سوم ($F=۰/۹۵$ ، $P=۰/۶۶$) و در بُعد چهارم ($F=۰/۵۶$ ، $P=۰/۵۷$) معنی دار نمی باشد. جدول (۵) ضرایب کانی استاندارد و ضرایب ساختاری را برای مجموعه متغیرهای پیش بین و ملاک در بُعد اول و دوم کانی را نشان می دهد.

جدول ۵. ضرایب ساختاری و کانی استاندارد بین مجموعه متغیرهای پیش بین (انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی همسال، پدر، مادر و معلم، جهت گیری آینده، مهارت های ارتباطی و مسئله محوری/مثبت نگری) و ملاک (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) بُعد اول و دوم در دانش آموزان

متغیرها	بُعد اول		بُعد دوم	
	ضرایب ساختاری	ضرایب کانی استاندارد	ضرایب ساختاری	ضرایب کانی استاندارد
انسجام خانواده	۰/۴۹	۰/۳۱	۰/۳۳	۰/۱۷
حمایت تحصیلی از سوی همسالان	۰/۳۳	۰/۵۳	۰/۸۱	۰/۴۲
حمایت تحصیلی از سوی پدر	۰/۲۵	-۰/۳۸	۰/۱۳	۰/۳۹
حمایت تحصیلی از سوی مادر	۰/۳۲	-۰/۳۶	-۰/۰۰۵	۰/۴۱
حمایت تحصیلی از سوی معلم	۰/۳۵	۰/۴۲	۰/۸۹	۰/۷۸
جهت گیری آینده	۰/۲۲	-۰/۳۰	۰/۱۸	۰/۲۹
مهارت های ارتباطی	۰/۳۲	۰/۳۸	۰/۲۲	۰/۱۹
مسئله محوری/مثبت نگری	۰/۶۲	۰/۵۷	۰/۵۸	۰/۲۷
R^2c	۰/۳۴		۰/۲۳	

۰/۲۵-	-۰/۰۷۰	۰/۸۳	۰/۵۷	تعهد
۰/۹۷	۰/۵۰	۰/۱۹	۰/۶۹	توان
۰/۸۳	۰/۶۰	۰/۰۴	۰/۵۱	تعلق
۰/۳۱	۰/۳۷	۰/۶۴	۰/۴۳	باور به قواعد

پدهازر^۱ (۱۹۸۲)، به نقل از رضانی، (۱۳۸۹) معتقد است که ضریب ساختاری بالای $0/30 \geq$ معنی دار تلقی می‌شود. بنابراین، در جدول (۵) ضریب ساختاری بالای $0/30$ معنی دار تفسیر می‌شوند. در بُعد اول از بین متغیرهای پیش‌بین به ترتیب اهمیت، مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان، حمایت تحصیلی از سوی مادر و مهارت‌های ارتباطی سهم بیشتری در ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین دارند. از سوی دیگر در این بُعد به ترتیب متغیرهای توان، تعهد، تعلق و باور به قواعد به ترتیب بیشترین و کمترین سهم را در ترکیب خطی متغیرهای ملاک دارند. به عبارت دیگر، در بُعد اول متغیرهای توان، تعهد، تعلق و باور به قواعد به وسیله متغیرهای مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان، حمایت تحصیلی از سوی مادر و مهارت‌های ارتباطی پیش‌بینی می‌شوند. به عبارتی دیگر، نمرهٔ بالا در مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی معلم، مهارت‌های ارتباطی پیش‌بینی می‌شوند. به عبارتی دیگر، نمرهٔ بالا در مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان، حمایت تحصیلی از سوی مادر و مهارت‌های ارتباطی با نمرهٔ بالا در توان، تعهد، تعلق و باور به قواعد همراه است و مقدار ضریب تعیین کاننی (R^2C) $0/34$ می‌باشد که مقدار واریانس مشترک بین دو مجموعه کاننی متغیرهای پیش‌بین و ملاک را تبیین می‌کند. نمودار (۱) مدل روابط مفهومی متغیرهای پیش‌بین (مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان، حمایت تحصیلی از سوی مادر و مهارت‌های ارتباطی) و ملاک (توان، تعهد، تعلق و باور به قواعد) در بُعد اول را نشان می‌دهد.

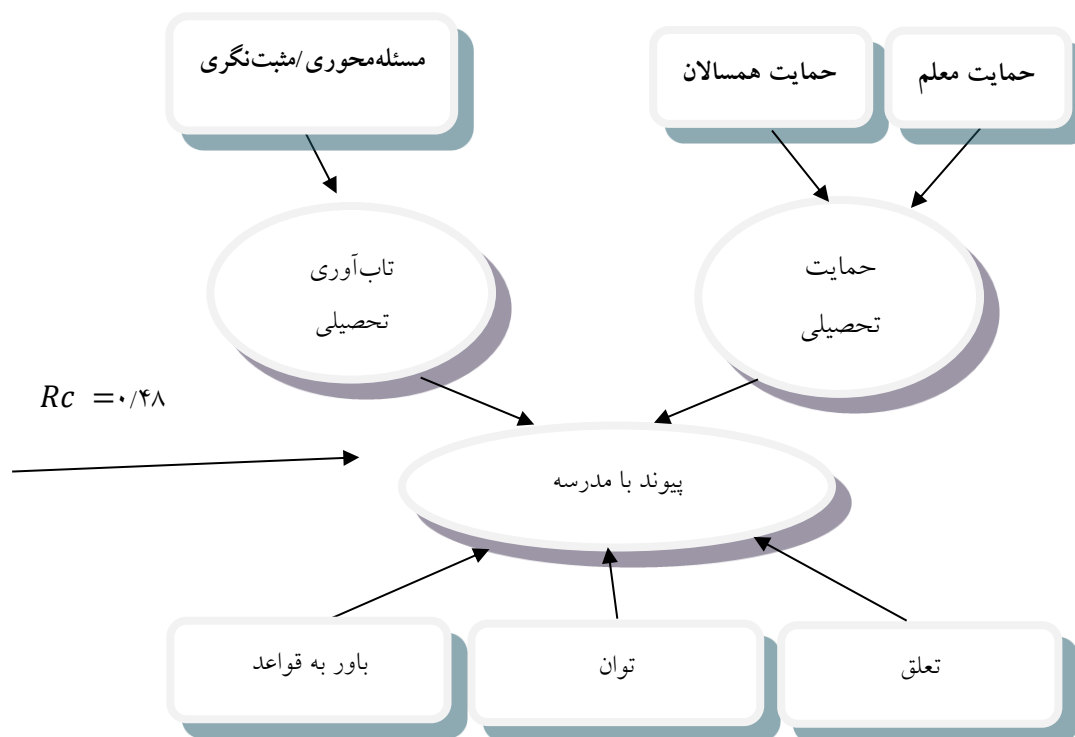

نمودار ۱. مدل روابط مفهومی پیش‌بین (مسئله‌محوری/مثبت‌نگری، انسجام خانواده، حمایت از سوی معلم، حمایت از سوی همسالان، حمایت از سوی مادر و مهارت‌های ارتباطی) و ملاک (توان، تعهد، تعلق و باور به قواعد) در بُعد اول

در جدول (۵) ضرایب استاندارد کانی آورده شده است. طبق مندرجات این جدول به ازای افزایش یک انحراف معیار انسجام خانواده نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۳۱ انحراف معیار افزایش می‌یابد. به ازای افزایش یک انحراف معیار حمایت تحصیلی از سوی همسالان نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۵۳ انحراف معیار افزایش می‌یابد. به ازای افزایش یک انحراف معیار حمایت تحصیلی از سوی مادر نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۳۶ انحراف معیار کاهش می‌یابد. به ازای افزایش یک انحراف معیار حمایت تحصیلی از سوی معلم نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۴۲ انحراف معیار افزایش می‌یابد. همچنین، به ازای افزایش یک انحراف معیار حمایت تحصیلی از سوی معلم نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۳۰ انحراف معیار کاهش می‌یابد و به ازای افزایش یک انحراف معیار مهارت‌های ارتباطی نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۳۸ انحراف معیار افزایش می‌یابد و در ضمن، به ازای افزایش یک انحراف معیار مسئله‌محوری/مثبت‌نگری نمره تابع کانی بعد اول به اندازه ۰/۵۷ انحراف معیار افزایش می‌یابد.

جدول (۵) ضرایب ساختاری و استاندارد برای مجموعه متغیرهای پیش‌بین و ملاک در بُعد دوم کانی را نیز نشان می‌دهد، براساس جدول (۵) و با توجه به اینکه فقط دارای ضرایب ساختاری بالای ۰/۳۰ تفسیر می‌شوند، در بُعد دوم، از بین متغیرهای پیش‌بین حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری به ترتیب بیشترین سهم را در ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین دارند و از سوی

دیگر، در این بُعد از بین متغیرهای ملاک تعلق، توان و باور به قواعد به ترتیب اهمیت بیشترین سهم را در ترکیب خطی متغیرهای ملاک دارند به عبارتی دیگر، نمرهٔ بالا در حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری با نمرهٔ بالا در تعلق، توان و باور به قواعد همراه است و مقدار ضریب تعیین‌کنانی ($R^2 C$) ۰/۲۳ می‌باشد که مقدار واریانس مشترک بین دو مجموعه متغیرهای پیش‌بین و ملاک را تبیین می‌کند. نمودار (۲) مدل روابط مفهومی متغیرهای پیش‌بین (حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری) و ملاک (تعلق، توان و باور به قواعد) در بُعد دوم کانی را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. مدل روابط مفهومی متغیرهای پیش‌بین (حمایت تحصیلی از سوی معلم، حمایت تحصیلی از سوی همسالان و مسئله‌محوری/مثبت‌نگری) و ملاک (تعلق، توان و باور به قواعد) در بُعد دوم

فرضیه ۲- انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه رابطه چندگانه دارد.

برای بررسی روابط چند متغیری بین متغیرهای پیش‌بین و متغیرهای ملاک، از روش‌های آماری رگرسیون چندگانه به روش‌های ورود مکرر (Enter) و گام به گام (Stepwise) استفاده شد. جدول ۱۴-۴ نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه مربوط به ارتباط انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه در دانش‌آموزان با روش ورود مکرر (Enter) را نشان می‌دهد.

جدول ۶. نتایج رگرسیون چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه در دانش‌آموزان با روش ورود مکرر (enter)

ضرایب رگرسیون (B) و (β)			نسبت F احتمال P	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	شاخص آماری متغیرهای پیش‌بین
۳	۲	۱				
		B=۰/۰۲	F=۴۲/۷۸	۰/۱۱	۰/۳۳	انسجام خانواده

		$\beta = 0.33$ $t = 1.54$ $p = 0.01$	$p = 0.001$			
	$B = 0.02$ $\beta = 0.40$ $t = 7.66$ $p = 0.01$	$B = 0.03$ $\beta = 0.14$ $t = 2.66$ $p = 0.01$	$F = 54.31$ $p = 0.001$	0.23	0.48	حمایت تحصیلی
$B = 0.05$ $\beta = 0.35$ $t = 2.33$ $p = 0.02$	$B = 0.02$ $\beta = 0.35$ $t = 1.22$ $p = 0.01$	$B = 0.04$ $\beta = 0.11$ $t = 2.12$ $p = 0.03$	$F = 38.49$ $p = 0.001$	0.25	0.50	تاب‌آوری تحصیلی

همان طور که در جدول (۶) مشاهده می‌شود، بر اساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش ورود مکرر (Enter)، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی بین متغیرهای پیش‌بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه $MR = 0.50$ و ضریب تعیین $RS = 0.25$ می‌باشد که در سطح $P = 0.001$ معنی‌دار است. با توجه به نتایج جدول (۶) حدود ۲۵ درصد واریانس متغیر پیوند با مدرسه توسط متغیرهای پیش‌بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی قابل تبیین است. بنابراین، فرضیه ۲ پژوهش تأیید می‌شود. جدول (۷) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه مربوط به ارتباط انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه در دانش‌آموزان با روش گام به گام (Stepwise) را نشان می‌دهد.

جدول ۷. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه بین متغیرهای انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه در دانش‌آموزان با روش گام به گام (Stepwise)

ضرایب رگرسیون (B) و (β)			نسبت F احتمال P	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	شاخص آماری متغیرهای پیش‌بین
۳	۲	۱				
		$B = 0.02$ $\beta = 0.47$ $t = 9.98$ $p = 0.001$	$F = 32.78$ $p = 0.001$	0.18	0.42	حمایت تحصیلی
	$B = 0.02$ $\beta = 0.15$ $t = 2.83$ $p = 0.005$	$B = 0.03$ $\beta = 0.39$ $t = 7.34$ $p = 0.001$	$F = 24.95$ $p = 0.001$	0.24	0.49	تاب‌آوری تحصیلی
$B = 0.04$ $\beta = 0.11$ $t = 2.12$ $p = 0.034$	$B = 0.01$ $\beta = 0.12$ $t = 2.33$ $p = 0.020$	$B = 0.05$ $\beta = 0.35$ $t = 6.20$ $p = 0.001$	$F = 18.02$ $p = 0.001$	0.26	0.51	انسجام خانواده

همان طور که در جدول (۷) مشاهده می‌شود، بر اساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش گام به گام (Stepwise) از میان متغیرهای پیش‌بین به ترتیب، حمایت تحصیلی، تاب‌آوری تحصیلی و انسجام خانواده، پیش‌بینی کننده‌های معنی‌داری برای پیوند با مدرسه هستند. ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ارتباط انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با پیوند با مدرسه $MR = 0.51$ و ضریب تعیین $RS = 0.26$ می‌باشد که در سطح $P = 0.001$ معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

در خصوص فرضیه ۱ پژوهش مبنی بر اینکه مجموعه متغیرهای پیش‌بین (انسجام خانواده، حمایت تحصیلی از سوی پدر، مادر، همسالان و معلم، مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مثبت‌نگری/مسئله محوری) متغیرهای ملاک (توان، تعهد، تعلق و باور به قواعد) را پیش‌بینی می‌کنند، یافته‌ها نشان داد که چنین پیش‌بینی امکان پذیر است. بنابراین، فرضیه ۱ پژوهش تأیید می‌شود. این یافته با نتایج پژوهش‌های کوین و همکاران (۲۰۱۵)، موریرا و همکاران (۲۰۱۴)، وانگ و اکلز (۲۰۱۳)، کرایگ و اسمیت (۲۰۱۱)، مو و سینگ (۲۰۰۸)، مورای (۲۰۰۸)، نیوشا و عسکریان (۱۳۹۴)، حجازی و همکاران (۱۳۹۲)، قاضی طباطبایی و همکاران (۱۳۸۹) و شریف موسوی (۱۳۹۴) همخوان می‌باشد. در مورد فرضیه ۲ پژوهش نیز مبنی بر رابطه چندگانه بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با متغیر ملاک پیوند با مدرسه، نتایج نشان داد که رابطه معنی‌داری بین متغیرهای پیش‌بین با متغیر ملاک وجود دارد. بنابراین، فرضیه ۲ پژوهش تأیید می‌شود. یافته‌ها نشان داد که مجموعه متغیرهای پیش‌بین انسجام خانواده، حمایت تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که روابط عاطفی پدر و مادر با فرزندان نقش بسیار مهمی در فرآیند اجتماعی شدن کودکان و نوجوانان دارد. در خانواده‌هایی که والدین رفتارهای محبت‌آمیز دارند و با فرزندان خود نیز همدلی و تعامل مثبت دارند، معمولاً کودکان نیز با رفتارهای اخلاقی مثبت و توأم با احترام با دیگران ارتباط برقرار خواهند کرد. اگر پدر و مادر روابط گرم و صمیمانه‌ای با فرزندان‌شان داشته باشند و همواره نیازهای کودکان خود را از راه مطلوب و در حد لزوم تأمین کنند، از این رو، کودکان و نوجوانان با غرور و اعتماد به نفس پا به عرصه زندگی اجتماعی می‌گذارند و در حل مشکلات به خود ترس و بیم راه نمی‌دهند و با دوستان، همکلاسی‌ها، معلم‌ها و به طور کلی با محیط، اجتماع و مدرسه مشکلی نخواهند داشت. نتایج مطالعه حجازی، ازهای و رنجبر (۱۳۹۲) نشان داد که در خانواده منسجم، دلبستگی ایمن به والدین و همچنین، دلبستگی به همسالان توان پیش‌بینی پیوند با مدرسه را دارد. پیوند عاطفی و دلبستگی به والدین از طریق ارضاء نیازهای ارتباط، شایستگی و خودمختاری زمینه را برای ارتباط با مدرسه فراهم می‌کند. به عبارت دیگر، ویژگی دلبستگی ایمن یعنی هدایت فرد به سوی استقلال و جستجوگری شناختی به او فرصت ارتقاء کارآمدی و احساس شایستگی را داده و در نتیجه او را برای ارتباط و برقراری رابطه ایمن با همسالان و بافت مدرسه آماده می‌سازد. در حالی که نوجوانانی که دارای دلبستگی نا ایمن با والدین هستند، یعنی از طرف والدین نادیده گرفته می‌شوند یا مورد رفتار خشونت‌آمیز والدین قرار می‌گیرند، در دوران مدرسه پیوند و ارتباط کمتری با مدرسه دارند. شاید بتوان گفت که عدم پیوند عاطفی با والدین موجب از دست دادن توانایی ایجاد روابط جدید به صورتی حمایت‌کننده و مثبت در نوجوان می‌شود و به همین دلیل به سختی به حمایت و رفتارهای مثبت در روابط توجه نشان می‌دهد (ویتلاک، ۲۰۰۳، به نقل از حجازی و همکاران، ۱۳۹۲).

از طرف دیگر، مهارت‌های ارتباطی بین فردی قوی، دانش‌آموزان را برای حفظ روابط سالم توانا می‌سازد. دانش‌آموزانی که احساس ارتباط با مدرسه بیشتری گزارش می‌کنند، دارای دوستان زیادی از گروه‌های اجتماعی مختلف هستند. در مقابل دانش‌آموزانی که احساس ارتباط کمتر و پیوند ضعیف‌تری با مدرسه دارند، دارای دوستان بیشتری خارج از مدرسه هستند، از لحاظ اجتماعی منزوی‌اند، یا دوستان کمتری در مدرسه و بیرون از مدرسه دارند. بنابراین، می‌توان گفت که دلبستگی به همسالان و حمایت همسالان در ارتباط با مدرسه نقش مهمی دارد. زمانی که فرد احساس کند در گروه اجتماعی همسالان و دوستان مورد پذیرش، حمایت و احترام واقع شده است و از سوی همسالان در زمینه تحصیلی راهنمایی‌هایی دریافت می‌کند، این ویژگی‌های اجتماعی اعضای گروه همسال یا حمایت همسال از رفتارهای جامعه‌پسند (مانند مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، انجام دادن تکالیف مدرسه، کمک کردن به دیگران) می‌تواند بر پیامدهای تحصیلی و سلامت دانش‌آموزان و ارتباط بهتر آن‌ها با مدرسه تأثیر بگذارد. معلم، نقش تعیین‌کننده‌ای در پیوند دانش‌آموزان با مدرسه و پیشرفت تحصیلی او دارد. بنابراین، مهم‌ترین عامل در پیوند دانش‌آموزان با مدرسه بویژه در دوره ابتدایی، دلبستگی به معلم است. سبک و روش معلم در کلاس سبب علاقه‌مندی یا تنفر دانش‌آموز نسبت به درس، کلاس و مدرسه می‌شود و تجربیات شیرین یا تلخی را برای ارتباط‌های بین فردی و اجتماعی بعدی او به وجود می‌آورد. برخوردهای درون کلاس سبب شکل‌گیری و استحکام شخصیت دانش‌آموزان می‌شود و دانش‌آموز یاد می‌گیرد که چگونه در بین دیگران و در جامعه زندگی کند و با محیط پیوند

بهتری برقرار کند (میرکمالی، ۱۳۸۰). از سوی دیگر، در تبیین نقش تاب‌آوری تحصیلی در پیش‌بینی پیوند با مدرسه بر اساس نظریه خود تعیین‌گری می‌توان گفت که افرادی که در جست و جوی تجاری هستند تا بوسیله آن‌ها نیازهای اساسی خود را تحقق بخشند و در راستای این هدف پافشاری بیشتری کرده و تاب‌آوری بیشتری دارند و رویکردهای حل مسئله را در حل مشکلات به کار می‌بندند، در محیط مدرسه نیز بیشتر درگیر فعالیت‌های آموزشی می‌شوند و عملکرد تحصیلی بهتری در گذار به دوره‌های تحصیلی بعدی دارند و می‌توان گفت این دانش‌آموزان در ارتباط با محیط مدرسه از سازگاری بالاتری برخوردارند.

علاوه بر این، در نتایج تحلیل کاننی این فرضیه در بُعد دوم رابطه بین انسجام خانواده و حمایت تحصیلی از سوی پدر و مادر، جهت‌گیری آینده و مهارت‌های ارتباطی با پیوند با مدرسه و مؤلفه‌های آن (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) معنی‌دار نشده که ناهمخوان با پژوهش‌های مورای (۲۰۰۹)، کوین و همکاران (۲۰۱۵)، مو وسینگ (۲۰۰۸) و چونگ (۲۰۱۱) است. در تبیین نشدن نقش انسجام خانواده و حمایت تحصیلی از سوی پدر و مادر در رابطه با پیوند با مدرسه و مؤلفه‌های آن (توان، تعهد، باور به قواعد و تعلق) می‌توان گفت در معنی‌دار نشدن نقش انسجام خانواده و حمایت تحصیلی از سوی والدین در رابطه با پیوند با مدرسه و مؤلفه‌های آن شاید بتوان علت آن را به برخی از عوامل محیطی نسبت داد چرا که طی روند رشد از کودکی به نوجوانی متغیرهای مداخله‌ای زیادی از جمله حمایت از سوی معلمان، دوستان و همسالان در محیط مدرسه وجود دارد که فرد از آن بهره می‌برد. زیرا وقتی افراد از اوایل کودکی به اواخر کودکی و نوجوانی انتقال می‌یابند وقت بیشتری را بیرون از خانه در تعامل و توسعه روابط با دیگران، از جمله همکلاسی‌ها و همسالان می‌گذرانند. از سوی دیگر، در پژوهش‌ها بر نقش روابط با همسالان به عنوان عامل محافظت‌کننده سلامت روان و بسیاری دیگر از پیامدهای اجتماعی و رشدی نوجوانان تأکید کرده‌اند. به طوری که تعلق داشتن به شبکه بی‌ثباتی از گروه همسالان داشتن شبکه باثباتی از همسالان که رفتارهای غیرمسئولانه (مانند زورگویی و شعار نوشتن بر روی دیوار) را حمایت کند، دانش‌آموزان به احتمال کمتری در فعالیت‌های مدرسه درگیر می‌شوند، پیوند با مدرسه‌شان کمتر می‌شود، سطح پیشرفت آن‌ها پایین می‌آید و سلامت‌شان به خطر می‌افتد (پلگرینی و بارتینی، ۲۰۰۰). به طوری که در پژوهشی که کلی و همکاران (۲۰۱۲) انجام دادند نشان داد زمانی که دانش‌آموزان به شبکه‌های همسالان دارای گرایش به مصرف الکل تعلق داشتند بین کیفیت روابط خانواده با پیوند با مدرسه رابطه‌ای وجود نداشت. از این رو، شاید بتوان گفت که با توجه به اهمیت نقش حمایت معلم و همسالان، داشتن ارتباط ضعیف با معلم و دوستان که می‌تواند بر عزت نفس دانش‌آموز در برقراری ارتباط بهتر با مدرسه تأثیر بگذارد، تأثیر حمایت والدین در پیوند با مدرسه برای دانش‌آموز را کم‌رنگ کند و لزوماً فرزندان این والدین با اینکه از پیوند و تعهد عاطفی با والدین خود برخوردارند اما قادر به ارتباط مؤثر با مدرسه نباشند. همچنین، نوجوانی سنی است که آرمان‌گرایی و ایده‌آل‌گرایی بسیار دیده می‌شود و ممکن است در گزارش مقیاس‌های انسجام خانواده و حمایت تحصیلی والدین خود سوگیری کرده و گزارش درستی ارائه ندهند. از سوی دیگر، مقیاس حمایت تحصیلی بر اساس معیارهای فرهنگ غرب ساخته شده است که ممکن است با فرهنگ سنتی ایران هم‌خوان نباشد و تأثیر هر یک از آن‌ها با توجه به نوع فرهنگ حاکم بر جامعه می‌تواند متفاوت باشد. در تبیین معنی‌دار نشدن جهت‌گیری آینده و مهارت‌های ارتباطی در رابطه با پیوند با مدرسه به دلایلی از جمله برآورده نشدن نیازهای روان‌شناختی آن‌ها (که به عنوان عوامل حفاظتی و مداخله‌ای تاب‌آوری تحصیلی محسوب می‌شوند) از طریق جو حمایتی مدرسه مانند باور مدرسه در برآوردن اهداف و نیازهای پیشرفت آن‌ها و ندادن امکان خود استقلالی به دانش‌آموزان در جهت اهداف آموزشی و جهت‌دهی به فعالیت‌های یادگیری آن‌ها و همچنین، عدم دبستگی به کارکنان مدرسه از جمله مدیر و معاونین به دلیل روابط بد آن‌ها با دانش‌آموزان باعث شود تا آن دسته از دانش‌آموزانی که حتی از ابعادی از تاب‌آوری تحصیلی برخوردارند، نسبت به مدرسه احساس تعلق نکنند.

References

- Annunziata, D., Hogue, A., Faw, L., & Liddle, H. (۲۰۰۶). Family functioning and school success in at-risk, inner-city adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 35, ۱۰۰-۱۰۸
- Blum, R. W. (۲۰۰۵). School connectedness: Improving students' lives. Johan Hopkins Bloomberg School of Public Health, Baltimore, MD.
- Brown, R., & Evans, W. P. (۲۰۰۲). Activity and ethnicity: Creating greater school connection among diverse student populations. *Journal of Urban Education*, 37, ۴۱-۵۸.
- Cohen, J., McCabe, E. M., Michelli, N. M., & Pickeral, T. (۲۰۰۹). School climate research policy, teacher education and practice. *Journal of Teachers College Record*, 111(۱), ۱۸۰-۲۱۳.
- Craig, S. L., & Smith, M. S. (۲۰۱۴). The impact of perceived discrimination and social support on the school performance of multiethnic sexual minority youth. *Journal of Youth & Society*, 46(۱), ۳۰-۵۰.
- Croninger, R. G., & Lee, V. E. (۲۰۰۱). Social capital and dropping out of high school benefits to at-risk students of teachers' support and guidance. *Journal of Teachers College Record*, 103(۴), ۵۴۸-۵۸۱.
- Fallon, C. (۲۰۱۰). School factors that promote academic resilience in urban Latino high school students. Doctoral dissertation, Loyola University Chicago.
- Jamshidi, Behnam, Razmi, Mohammad Reza, Haqit, Shahrabano and Samani, Siamak (۲۰۰۷). The relationship between family cohesion and flexibility with dimensions of perfectionism, Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology, Year ۱۴, Number ۲, ۲۰۵-۱۹۹. [in Persian]
- Machingambi, S. (۲۰۱۲). How do schools push students out of schools? A case study of two rural secondary schools in Masvingo district in Zimbabwe. *Journal of Social Science*, ۳۰(۱), ۵۵-۶۸.
- Maddox, S. J., & Prinz, R. J. (۲۰۰۳). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Journal of Clinical Child and Family Psychology Review*, ۶(۱), ۳۱-۴۹.
- Mapfumo, J., & Muchena, P. (۲۰۱۳). School connectedness: Exploring the concept in Zimbabwean schools. *Journal of Academic Research International, Social Sciences and Humanities*, 4(۲), ۵۵۸-۵۷۵.
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (۲۰۰۶). Academic resilience and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. *Journal of Psychology in the Schools*, 43(۳), ۲۶۷-۲۸۱.
- Mirkamali, Mohammad (۲۰۱۰). Human relations in school, first edition, Yastroun Publishing. [in Persian]

Moreira, H., Frontini, R., Bullinger, M., & Canavarro, M. C. (۲۰۱۴). Family cohesion and health related quality of life of children with type ۱ diabetes: The mediating role of parental adjustment. *Journal of Child and Family Studies*, ۲۳(۲), ۳۴۷-۳۵۹.

Murray, C. (۲۰۰۹). Parent and teacher relationships as predictors of school engagement and functioning among low-income urban youth. *Journal of Early Adolescence*, 29(۳), ۳۷۶-۴۰۴.

Olson, D. H. (۱۹۹۹). Circumplex model of marital and family systems. *Journal of family therapy*, 22(۲), ۱۴۴-۱۶۷.

Olson, D. H., Russell, C. S., & Sprenkle, D. H. (۱۹۷۹/۱۹۸۳). Circumplex model of marital and family systems: VI. Theoretical update. *Journal of Family Process*, 22(۱), ۶۹-۸۳.

Qin, Y., Wan, X., Qu, S., & Chen, G. (۲۰۱۵). Family cohesion and school belonging in preadolescence: Examining the mediating role of security and achievement goals. In *Social Sciences and Humanities Web of Conferences*, ۱۹, ۰۲۰۰۴, published by edition diffusion press sciences.

Rezaei Sharif, Ali, Qazi Tabatabai, Mahmoud, Hijazi, Elaha and Ajei, Javad (۲۰۱۱). Investigating students' views on school bonding: A qualitative study. *Journal of Psychology* ۶۱, Vol ۱۶, No ۱, ۱۶-۱۳۵. [in Persian]

Samani, Siamak (۲۰۰۲). Causal model for family solidarity-emotional independence and adaptability, doctoral thesis of educational psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University. [in Persian]

Samani, Siamak and Jafari, Mohammad Ali (۲۰۱۱). Examining the adequacy of psychometric indicators of academic support scale (Persian version). *Journal of Education and Learning Studies*, Volume ۳, Issue ۱, ۴۷-۶۰. [in Persian]

Samavi, Seyyed Abdul Wahab (۲۰۱۲). Testing and comparing the model of the causal relationship with the school, future prospects, academic self-efficacy beliefs, academic performance with the mediation of hope and mental health of male and female high school students in Bandar Abbas, doctoral thesis in educational psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University Ahvaz. [in Persian]

Samuels, W. E. (۲۰۰۴). Development of a non-intellective measure of academic success: Towards the quantification of resilience. Retrieved from www.Proquest.com.

Sands, T., & Plunkett, S. W. (۲۰۰۵). A New scale to measure adolescent reports of academic support by mothers, fathers, teachers, and friends in Latino immigrant families. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 27, ۲۴۴-۲۵۳.

Sharif Mousavi, Fatemeh (۲۰۱۴). Academic resilience and academic commitment in Qom conservatories, the first national conference of modern researches in the field of humanities and social studies of Iran, Tehran, Soroush Hikmat Mortazavi Islamic Studies and Research Center. [in Persian]

Soltaninejad, Mehraneh, Asiabi, Mina, Adhami, Bayaneh and Yousafian, Samira (۲۰۱۲). Examining the psychometric indicators of the Academic Resilience Questionnaire (ARI). *Educational Measurement Quarterly*, Year ۵, Number ۳۱, ۱۷-۳۵. [in Persian]

Stanton-Salazar, R. D. (۲۰۰۱). *Manufacturing hope and despair: The school and kin support networks of US-Mexican youth*. Teacher College Press, New York.

Wentzel, K. R., Battle, A., Shannon, L., Russell, S. L., & Looney, L. B. (۲۰۱۰). Social supports from teachers and peers as predictors of academic and social motivation. *Journal of Contemporary Educational Psychology*, 35, ۱۹۳-۲۰۲.

Whitlock, J. L. (۲۰۰۶). Youth perceptions of life at school: Contextual correlates of school connectedness in adolescence. *Journal of Applied Developmental Science*, 10, ۱۳-۲۹.

Zare, Maryam and Samani, Siamak (۲۰۰۸). Investigating the relationship between family cohesion and flexibility in children's goal orientation. *Family Research Quarterly*, No. ۱۳, ۱۷-۳۶. [in Persian]